

בשבילי הפרשה

ישיבת מיר ירושלים

גיליון שבועי לתלמידי, בוגרי וידידי ישיבת מיר

פרשת צו, תשפ"ד

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD - 7:09	Minneapolis, MN - 7:19
Brooklyn, NY - 7:00	Miami, FL - 7:18
Chicago, IL - 6:53	Monsey, NY - 7:00
Houston, Texas - 7:20	Montreal, Quebec - 7:01
Johannesburg, S. Africa - 5:50	Passaic, NJ - 7:00
Lakewood/Deal, NJ - 7:00	Toronto, Ontario - 7:23
London, UK - 6:14	Yerushalayim - 6:21
Los Angeles, CA - 6:54	Zurich, Switzerland - 6:33

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

ביום הקריבו את זבחו

זבחים נ"ו דם נפסל בשקיעת החמה, שנאמר ביום הקריבו את זבחו יאכל, ביום שאתה זובח אתה מקריב. (וע"כ מחדש קרא לענין תחילת שקיעה דהרי אחר סוף שקיעה פשוט שא"ל לזרוק דכל עבודות כשרים רק ביום).

והנה ע' תוס' פסחים צ"ד וזבחים נ"ו סתירת הגמרות אם משקיעה עד הלילה הוא שיעור ג' רבעי מיל או ד' מיל. ות' ר"ת דבעלמא שקיעת אור החמה הוא סמוך ללילה ויש רק ג' רבעי מיל. ומה שאמרו שיעור ד' מיל היינו משיקעה ראשונה של שקיעת גוף השמש, ואין זה שקיעה לשאר דיני התורה, ורק לענין דם נפסל בשקיעת החמה הוא משקיעה ראשונה דכתיב ביום הקריבו.

ונמצא דאין דין בהשמ"ש בקדשים. והק' שאג"א י"ז מהוריות ד' ע"א בהקריב חטאת ביהשמ"ש, וספק אם נתכפר, דאינו מביא אשם תלוי.

וע' מעשה איש ח"ג עמ' צ"ח בהערה מהגאון ר' דוב לנדוי שליט"א שהסכים עמו החזו"א לתרץ דכמו דלינה מועלת בראש המזבח כמו"כ בראש המזבח אין דם נפסל בשקיעת החמה, וזוהו איירי בהוריות ד'.

והנה בעיקר קו' שאג"א מהוריות, לכא' י"ל כמ"ש בשפ"א מנחות כ' ע"ב בדעת ר"ת (וכ' שם דזהו דלא כתוס' בדעת ר"ת), דהא דדם נפסל בשקיעה"ח מדכתיב ביום שאתה זובח אתה מקריב, היינו שהדם מהנשחט לפני שקיעה א"ל לזרוק אחר שחיטה דאינו באותו יום, אבל מה שנשחט אחר שקיעה יכול לזרוק אחר שקיעה. (ולדבריו א"ש קו' המג"א אמאי פסק השו"ע דאפשר להתפלל מנחה אחר שקיעה ודלא כר' יונה).

(ולפי השפ"א מיושב קו' אבי עזרי פ"ד ממעשה"ק ה"א בשם הגר"ז לענין לא תשחט על חמץ דם זבחי).

ומחמת קו' הנ"ל כ' השאג"א דאפי' קדשים מביא עד הלילה, ורק בפסח אמרו עד שקיעה, משום דכתיב בין הערבים, והיינו עד תחילת שקיעה. ונ"מ כ' השאג"א דמה"ט קרב התמיד כל בהשמ"ש, וה"ה מותר להתפלל מנחה כל בהשמ"ש עד צאה"כ (והשאג"א שם נקט בפשוט דהיינו צאה"כ דר"ת ולא כגאונים), משא"כ לפי תוס' בשם ר"ת דתמיד רק עד שקיעה, ה"ה תפילת מנחה. וע' שו"ע מר' יונה.

מורנו הגאון הרב אליהו ברוך פינקל זצלה"ה, כ"ד באדר ב' תשס"ח

דן ומתווכח אתו בלימוד כשווה בין שוים. בשעת הצורך היה תוך כדי ויכוח משחיל סברות מעצמו לתוך דברי התלמיד כדי שירגיש התלמיד הסברות היו מונחות בתוך דבריו. בדרך זו רומם את תלמידו והטביע בהם את שמחת לימוד התורה.

גם כאשר היה מדובר בצורך גשמי של תלמיד היה רבינו זצ"ל מתפנה מכל עיסוקיו ודואג לרווחת תלמידיו. בדרך זו נסגרו עשרות שידוכים של תלמידיו בין כותלי דירתו, כאשר הגרא"ב והרבנית שתלחט"א מאזינים ללבטי התלמיד, מתעניינים, מיעצים ובשעת הצורך נכנסים לעובי הקורה כדי שעוד תלמיד יזכה להקים בית נאמן בישראל. ת. נ. צ. ב. ה.

מורנו הגאון הרב אליהו ברוך פינקל זצלה"ה התמסר בכל ליבו ונפשו לכל תלמיד ותלמיד. למרות שהיה חס על כל רגע ורגע והיה מנצל את כל זמנו ללימוד ולהכנת שיעוריו, כאשר הגיע אליו תלמיד וביקש לשוחח אתו, היה מורנו הגרא"ב מקבלו בסבר פנים יפות, מושיבו בחיוך ליד השולחן ומקדיש לו את מלוא הזמן בסבלנות רבה כאילו אין לו שום דבר בעולמו כעת חוץ מצרכי התלמיד היושב לפניו.

כאשר בא תלמיד לדבר אתו בלימוד היו פניו מאירות תמיד, בין אם היה מדובר בע"לול' של הישיבה ובין אם מדובר בתלמיד חלש שזקוק לתשומת לב. בכל מקרה התייחס רבינו זצ"ל לדברי התלמיד כאל תורה מסיני והיה

דברי הימים

אם על תודה יקריבנו (ז, יב)

לעתיד לבא כל הקרבנות בטליו וקרבן תודה אינו בטל, כל התפילות בטלות, ההודאה אינה בטלה (ויקרא רבה ט, ז).

וצ"ב מה הטעם המיוחד בתודה והודאה שלא יבטלו?

ביאר מורנו הגאון הרב אליהו ברוך פינקל זצלה"ה עפ"י דברי הרמב"ן (סוף פר' בא) שכל תכלית וכוונת היצירה שנודה לשמו, ותכלית כל המצוות שנאמין באלקינו ונודה לשמו שהוא בראנו, וזה כל הבריאה של האדם, עי"ש. ונראה דבזה חלוק קרבן תודה משאר הקרבנות, דהנה כל הקרבנות עניינם הוא להשלים ולתקן את חסרונותיו של האדם: חטאת ואשם על אשר פגם בחטא, העולה על מה שפגע בביטול עשה והרהורי הלב, וגם קרבן שלמים בא להשכין שלמות, וכדברי רש"י (ויקרא ג, א) "שלמים - שמטילים שלום בעולם", ושלום הוא ענין של שלמות. וא"כ לעתיד לבא שהעולם כולו יהיה מתוקן בשלמות, לא יהיה עוד צורך בתיקון והשלמה וממילא יבטלו כל הקרבנות, משא"כ קרבן תודה שהוא תכלית כל יצירת האדם ישאר גם לעתיד לבא.

ועל דרך זה מובן גם החילוק בין תפילת ההודאה לשאר התפילות, כל התפילות עניינן הוא בקשה להשלים דברים הנצרכים לנו, חסרון הנובע מחסרון ברוחניות, ומבקשים אנו שהקב"ה ישלם לנו את החסרון, אך לעתיד לבא שיהיה שפע גדול, והשפעת הטובה לא תהיה מוגבלת כלל, לא יחסר לנו דבר ולא יצטרכו לכל התפילות ויתבטלו, משא"כ תפילת ההודאה לא תבטל משום שהיא תכלית האדם.

וכאשר נתבונן בדבר זה נמצא שכל מאורע של נס המחייב הודאה להקב"ה, הרי זה אמצעי לרומם את האדם שיגיע לצורתו האמיתית, שהיא תכלית כל היצירה, והיינו ההודאה להקב"ה.

(משולחן ר' אליהו ברוך)

דברי רבותינו

מיהו עובד ה'

וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר. זאת חוקת התורה אשר ציוה ה' לאמר. דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדומה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עליה עליה עול' (במדבר יט. א-ב).

קיום המצוות ללא טעם - הוראת עבדות להקב"ה

זאת חוקת התורה: משמעות לשון הכתוב שפרשה זו עוסקת בכלל חוקי התורה. וכבר הקשה האור החיים הקדוש (שם). הלא דינים אלו עוסקים בטהרת טמא מת בלבד. והיה מן ראוי לנקוט בלשון פרטית השייכת לדינים הכתובים בפרשה זו. ולא בלשון בעלת משמעות כללית כמו זו.

וכתב לבאר (שם): שאם יקיימו מצוה זו. הגם היותה חוקה בלא טעם. מעלה עליהם הכתוב כאלו קיימו התורה אשר צוה ה' לאמור. כי קיום המצוה בלא טעם יגיד הצדקת האמונה והסכמת הנפש לקיים כל מצות הבורא וזה לך האות. ואולי כי לטעם זה רצה ה' שתתמסר להם המצוה בדרך חוקה.

ביאר בזה מרן ראש הישיבה הגר"ח שמואלביץ זצ"ל (שיחות מוסר. מאמר 'עבד ה' ג). שאם מקיים את המצוה מחמת הבנתו בדבר. הרי ממילא הוא עושה זאת על פי דעתו ורצונו. ויש בכך בגד לגרע מהיותו 'עבד'. עבד במהותו הוא זה העושה רצון אדונו משום שזהו רצונו. ללא כל סיבה נוספת. לפיכך. בכדי שיזכה מקיים המצוה להגיע לידי מעלת 'עבד ה'. עליו לקיים לכל הפחות מצוה אחת. ללא ידיעת הטעם וללא שום כוונה אחרת מלבד כוונת קיום ציווי התורה.

והמשיל זאת לרעל הניתן במאכל מאוס. שהרי בודאי שגם שמאסות לכשעצמה מונעת מאדם לאכול את המאכל. מכל מקום כל בר דעת יאמר שאינו אוכל את המאכל מפני הרעל וחושש הוא לקפח את חייו. ולא מפני שאינו ערב לחיכו. ורק שרטה ימאן במאכל זה אך משום שאינו ערב לו.

והדברים קל וחומר. אם בחיי שעה בלבד. אדם שאינו מבחין בין עיקר לטפל. לשוטה יחשב. הרי שבחיי עולם על אחת כמה וכמה. ולפיכך פשוט שאדם המקיים מצוות יעשה זאת משום החובה לשמוע למלכו של עולם. ולא משום התועלת וההבנה שבטעמי המצוות. ואף שיש בטעמי המצוות ענינים גדולים ונשגבים. מכל מקום אין בכך קבלת עבדות גמורה כלפי ה' יתברך. שהרי עבדות היא התבטלות מוחלטת לעשיית רצונו יתברך. רק משום שזהו רצונו ותו לא.

קיום מצוות - רק אם נעשות מכח ציווי ה'

יתירה מזאת. אם יגישו לאדם כוס של דם לשתות. ויאמר שאינו רוצה לשתות מכיון שהוא מאוס בעיניו. הרי שלא קיים בכך את איסור 'לא תעשה' של אכילת דם. היות ומצוה זו מתקיימת רק אם נמנע מכח ציווי ה'. שהיא היא עבודת הבורא יתברך. וכל מניעה מחמת סיבות אחרות אין זה בכלל עבודתו. ולא קיים בכך את מצוותו.

וכפי שמצינו לענין גר תושב. בדברי הרמב"ם (מלכים פ"ח. ה"א): 'כל המקבל שבע מצוות ונהר לעשותן הרי זה מחסידי אומות העולם. ויש לו חלק לעולם הבא. והוא. שיקבל אותן ויעשה אותן מפני שציוה בהן הקב"ה בתורה. והודיענו ע"י משה רבינו שבני נח מקודם נצטוו בהן. אבל אם עשאן מפני הכרע הדעת. אין זה גר תושב. ואינו מחסידי אומות העולם אלא מחכמייהם'.

הוסיף בזה מרן הגר"ח שמואלביץ זצ"ל עוד. הנה כידוע שתי מיני מצוות הם. מצוות שכליות. ומצוות הבאות מגזירת הכתוב בלא שתאה בהם הבנת השכל. ומצינו ברמב"ם בשמונה פרקים (פ"ו) שדן מי חשוב יותר. האם האדם שאינו מתאוה לעשות עבירות כלל. או האדם שמתאוה לעשות עבירות. ורק כופה את יצרו מחמת ציווי התורה. והכריע על פי דברי חז"ל (ת"כ קדושים. פ"ט): 'ר"א בן עזריה אומר מנין שלא יאמר אדם אי איפשי ללבוש שעטנז. אי איפשי לאכול בשר חזיר. אי איפשי לבוא על הערעה. אבל איפשי מה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי כך. כלומר. גדול זה שמתאוה לדבר עבירה ומונע את עצמו מפני ציווי ה' יתברך. מזה שמופקע מהם ואינו נמשך אליהם כלל'.

ובהמשך דבריו. מבאר שם הרמב"ם. שגדלותו של המתאוה והמתגבר. אינה אלא במצוות שאין להם עיקר ויסוד בדרכי בני אדם הישרים. אלא נאסרו מן התורה בלבד כגון מאכלות אסורות ושאר הנאות. אולם בודאי שאם מתאוה לדברים שבני אדם מתרחקים מהם. כגון גזל ורציחה והונאה. הרי הוא חסר בנפשו לפי שאין ראוי להימשך לדברים שהדעת היפה אינה סובלתן.

ובפשטות היה מקום להבין מדבריו לענין אותן המצוות שהשכל מחייבן. שהיה מן הראוי שנקיימם מחמת שהדעת מחייבת זאת. ובשונה מאותן המצוות המחויבות מחמת גזירת הכתוב. אולם הביאור בזה. שאף שהדעת מחייבת קיום מצוות אלו אף לולי חיוב התורה. מכל מקום לאחר שציוה על כך התורה הק'. מקיימים אנו את מצוות אלו מחמת שאנחנו עבדי ה' המשוועים לגזירותיו. הן הגזירות השכליות המתקבלים על כל דעת. והן החוקים המיוחדים שנאמרו ונצטוו רק מאיתנו ית'. ואף שיש מעלה גדולה בנטיית הנפש לסלוד מעבירות המגוננות על ידי השכל אין זה אלא רק כתוספת על עיקר החיוב - ציווי ה'. וכפי שכתב הרמב"ם שם: 'ואין ספק כי הנפש אשר תתאוה לדבר מהם (העבירות השכליות) ותשתוקק אליו - היא נפש חסירה' והיינו שצריך אדם מצד עצמו למנוע עצמו מלבקש ולהתאוות לדברים אלו. אולם בבואו לקיים דבר ה'. הרי רק ציווי ה' עומד לנגד עיניו ותו לא.

וכן מצינו בדברי הרמב"ם (מלכים פ"ח. ה"א) לענין גר תושב. שאם הוא מקיים את המצוות מחמת הכרע הדעת. הרי אינו בכלל גר תושב. ואין קיום המצוות אלא מכח ציווי ית'.

וכן מצינו באברהם אבינו. שלמרות שהבטיחו הקב"ה (בראשית כא. יב): 'כי ביצחק יקרא לך זרע'. וכל המשך קיום והולדת עם ישראל תלוי היה רק ביצחק. מכל מקום כיון שנצטוו אברהם לעקוד את יצחק. הוא קם ונטל את יצחק לעוקדו מעל גבי המזבח - ללא כל שהיות ותמיהות. ואף שהיה יכול להקשות קושיא עצומה על הנהגת הקב"ה. שלכאורה יכלה זרעו וכל עם ישראל. לא כפי שהבטיחו ה'. מכל מקום לא עמד כנגד דבר ה'. ותיכף ומיד כאשר נצטווה על העקידה. הלך לבצע זאת ללא כל שהיות. ולפיכך זכה אברהם אבינו לתואר 'עבד'. וכפי שנאמר (שם כו. כד) כאשר נגלה הקב"ה ליצחק: 'וירא אליו ה' בלילה ההוא ויאמר אני אלוהי אברהם אביך. אל תירא כי אתך אנכי. וברכתך והרביתי את זרעך בעבור אברהם עבדי'.

וכן מצינו בגמרא (ברכות ז. ב): 'אמר רבי יוחנן משום רשב"י. מיום שברא הקב"ה את העולם לא היה אדם שקראו להקב"ה אדון עד שבא אברהם וקראו אדון. שנאמר (בראשית טו. ח): 'וירא אדני אלוהים במה אדע כי אירשנה'.

'עבד' - מקיים את ציווי אדונו ללא חשבונות

והנה מעיקר יסודות העבדות' לפניו יתברך. הוא לקיים את ציווי התורה הקדושה. ללא יוצא מן הכלל. מבלי לערב בכך כל שיקולים ונגיעות. ואף אם לפי שיקול דעתו נראה שאפשר לגרום נחת רוח לרבונו של עולם למרות שעובר על איסור. ואפילו שיש לו בכך מהלך שלם ומדוקדק. אין בזה די בכדי לגרע כהוא זה מצווי ה' עם כל כלליו ודקדוקיו. את ציווי ה' מקיימים כמו שהוא. בלי כל חשבונותו

ובזה אנחנו מוצאים ביאור נפלא לענין אחר בפרשה שלנו. שהוא אחת הסוגיות העמוקות והסבוכות במסעות בני ישראל. הנה. בני ישראל התלוננו על הקושי וחסרון המים במדבר. והורה הקב"ה למשה רבינו (במדבר כ. ח): 'קח את המטה והקהל את העדה אתה ואהרן אחיך ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו והוצאת להם מים מן הסלע והשקית את העדה ואת בעירם'. אולם משה רבינו שינה מצווי ה' (שם. יא): 'וירם משה את ידו ויך את הסלע במטהו פעמים ויצאו מים רבים ותשת העדה ובעירם'. ואכן כיון שהכה משה בסלע ולא דיבר אליו נענש בעונש נורא ואיום (שם. יב): 'וירא ה' אל משה ואל אהרן. יען לא האמתם בי להקדישני לעיני בני ישראל לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם'.

היה על ידי טעות בחשבון ושיקול הדעת. אלא עצם הדבר שמשם רבינו עשה חשבון. זהו שורש החטא. עבד לא עושה חשבונות על שנצטוו לא לשמוע בקול האדון או שמא עדיף לשנות מעט. אלא עושה את מה שעומרים לו ללא כל שיקולים וחשבונות. ולכן משה רבינו נתבע - לפי דרגתו הגבוהה. על חסרון בקבלת העבדות. ואף שכוונתו הייתה לטובה - להרבות כבוד שמים. מכל מקום אל לו לעבד להתערב בשיקולי האדון. אלא להעמיד עצמו ולקיים את ציוויו ללא כל שינוי ושיקול דעת נוסף.

עונש משה רבינו - תיקון החטא

והנה. לבסוף עונשו של משה רבינו עצמו. הביא לתיקון עניין זה גופא. שהרי איתא במדרש דברי ר' פי' א: 'וכיון שראה משה שנחתם עליו גזר דין. גזר עליו תענית ועג עוגה קטנה ועמד בתוכה. ואמר: 'איני זז מאן עד שתבטל אותה גזירה'. באותה שעה מה עשה משה. לבש שק ונתעטף שק ונתפלש באפר ועמד בתפילה ובתחנונים לפני הקב"ה. עד שנזדעזעו שמים וארץ וסדרי בראשית. ואמרו: 'שמה הגיע צביונו ורצונו של הקב"ה לחדש את עולמו. יצתה בת קול ואמרה: 'עדיין לא הגיע צביונו של הקב"ה לחדש את עולמו. וכו'. מה עשה הקב"ה באותה שעה. הכריז בכל שער ושער של רקיע ורקיע בכל בית דין ובית דין שלא יקבלו תפילתו של משה ולא יעלו אותה לפניו. מפני שנחתם עליו גזר דין וכו' בשעה שראו גלגלי מרכבה ושרפי להבה שאמר הקב"ה לא תקבלו תפילתו של משה. ולא נשא לו פנים. ולא נתן לו חיים. ולא הכניסו לארץ ישראל. אמרו: 'ברוך כבוד ה' ממקומו. שאין לפניו משוא פנים. לא לקטן ולא לגדול'.

מבואר מדברי חז"ל. שכוחו של משה רבינו היה גדול מאוד - 'שהיתה תפילתו דומה לחרב שהוא קורע וחותר ואינו מעכב' (מדרש. שם). ותפילתו בודאי הייתה יכולה לקרוע את גזר הדין. אלא שהקב"ה גזר שלא תתקבל תפילתו. ולא יזכה ליכנס אל הארץ.

עונש נורא זה. היה הוא עצמו התיקון על חטא עשיית החשבון בתוך קיום דבר ה'. והיינו. משום שכל רצונו של משה רבינו היה להתבטל לרצון ה'. ולקיים את דבריו. וגם באותו חטא שנתבע עליו. ולכן זכה שחטא זה יבוא על תיקונו על ידו בעצמו במה שלא נשמעה תפילתו. ונתקיים דבר ה'.

חזקיהו המלך נתבע על עירוב שיקול הדעת בציווי הקב"ה

צא ולמד מחזקיהו מלך יהודה. מי לנו גדול ממנו. וכפי שמצינו בגמרא (סנהדרין. צד. ב.) כאשר נעץ חרב בבית המדרש ואמר: 'כל מי שאינו עוסק בתורה ידקר בחרב זו'. ובדקו מדין ועד באר שבע ולא מצאו עם הארץ. מגבת ועד אנטיפרס ולא מצאו תינוק ותינוקת. איש ואשה שלא היו בקיאים בהלכות טומאה וטהרה. עוד איתא בגמרא (שם. א.) שרצה הקב"ה לעשותו משיח. ואף על פי כן. נתפס על כך שנמנע מלישא אשה ובטל מצות פריה ורביה. והיה ראוי לאבד את עולמו. למרות שלא היה זה אלא בכדי שלא להוליד בן רשע. כדאיתא בגמרא (ברכות י. א.).

והנה. פשוט וברור שכל רצון חזקיהו להימנע מלהוליד בן רשע היה משום שרצה בצדקותו להרבות בכבוד שמים. למנוע את חילול ה' הנורא. ואת החורבן ושפיכות הדמים שעתידים להיות. כפי שחזה ברוח ה'. ואכל ישעיה הנביא לא דחה את עיקר סברתו של חזקיהו. אלא שהוכיחו על עצם עירוב סברותיו וחשבונותיו בקיום מצוות הקב"ה כמבואר בגמרא (שם). שהוא לכשעצמו נחשב כחטא מלבד עצם ביטול העשה של פריה ורביה.

ללמדך. שאף אם כל מעשיו של אדם יהיו לשם שמים. ויפליג בצדקותו וחסידותו. אך מכל מקום הוא ינהג במצוה אחת לפי שיקול דעתו ללא קבלת עבדות מוחלטת. הרי עוונתו גדול מנשוא.

ובענין זה ייסד רבינו הגר"ח מוואלאז'ין בנפש החיים (שי'א. פכ"ב): 'ולבל יתחכם האדם הגדול שהשגתו מרובה לומר. אנוכי הרואה סודות וטעמי המצוות בכוחות ועולמות העליונים שראוי לי לפי שורש נשמתו או מי לפי שרשו. לעבור ח"ו על איזה מצוה. או לדחות שום פרט מפרטי המעשה לעשותה במגרעת אף דקדוק אחד מדברי סופרים. או לשנות זמנה ח"ו כו' והרי חזקיהו המלך שראה ברוח הקודש דנפקין מיניה בנין דלא מעלי ולכן לא נסיב איתתא. וכוונתו לשם שמים שלא להרבות

ויש להבין. וכי בהוצאת המים מהסלע אין נס עצום וקידוש ה' מופלא. הלא כל עם ישראל נוכח. איך שהקב"ה אומר למשה. ומשה מוציא מים מהסלע. אמנם לא בדיוק כפי שהורה לו ה'. אבל עדיין הוא נס גלוי ועצום לעיני כל ישראל. ומדוע נענש משה רבינו באופן כה חמור ונורא?

וכבר עמדו המפרשים לבאר באופנים שונים את ענין חטא משה ואהרן. ויעויין בדברי האור החיים (שם. ח) שהביא את מה שכתב רש"י (שם. יא) לפרש שמשם רבינו חטא כשהכה את הסלע. בעוד שהקב"ה אמר לו שידבר בלבד. עוד הביא בזה את המובא באבן עזרא (שם. ח) לפרש. שחטא במה שלא כיון כראוי בהכאה הראשונה על הסלע מחמת המריבה. ולכן הוצרך לשוב ולהכות את הסלע על מנת שיוציא מים. עוד הביא בזה את המובא באבן עזרא (שם) לפרש שחטא במה שלא אמרו שירה על המים. כמו שמצינו (במדבר כא. יז) ששרו: 'עלי באר ענו לה'. עוד הביא בזה את שפירש הרמב"ם בשמונה פרקים (פ"ו) שחטא במה שכעס על העדה. וסבורים היו שגם הקב"ה כועס עליהם. עוד הביא בזה את שפירש רבינו חננאל. שחטא במה שאמר (שם כ. י): 'נוציא לכם מים' ולא אמר: 'נוציא לכם'. ומשום כך הבינו שהם בחכמתם מוציאים את המים ולא הקב"ה. ועיין שם עוד שתמה על ביאורים אלו.

חטא משה רבינו - חישוב ענין כבוד שמים בטעות

הסבא מנובהרדוק (מדרגת האדם. בירור המידות פ"ו) ביאר בענין זה. שאף שהקב"ה צוה את משה רבינו שיוציא מים מסלע מסויים. מכל מקום משה רבינו חשש שיאמרו שהוא בקי בעניינים אלו ויודע מהיכן להוציא מים מחמת שהיה רועה צאן. וממילא לא יאמינו שהוא נס. אלא שהוא על פי חוקי הטבע. ולפיכך ניא את להוציא מים מסלע אחר - על פי בקשתם. בכדי שיתקדש שמו של הקב"ה ביותר.

ויסוד דבריו על פי דברי חז"ל (במדבר פי"ט. ח): 'התחילו לומר: 'יודע משה חק הסלע. אם הוא מבקש יוציא לנו מים מזו. נמצא משה עומד בספק. אם אשמע להם אני מבטל דברי המקום וכו' אמרו לו: 'הרי סלע. כשם שאתה רוצה להוציא מסלע אחר הוצא מזו'. וכן מצינו בילקוט שמעוני (במדבר. רמז תשסג): 'אין דור שאין בו ליצינים. והיו אומרים: 'אין אתה יודע שכן עמרם רועה של יתרו היה. ורועים פקחים במים. והוא מבקש למשכנו להיכן שיש מים. ולומר לנו הוצאתי לכם מים ולטעות אותנו. אילו כן יוציא לנו מן האבן הזו או מזו. והקב"ה כך צוהו מכל סלע שרוצים הוצא להם מים'. וכו' אמר להם: 'בואו עימי שאוציא לכם מים'. אמרו ליה: 'מזה אנו רוצים. אם מן הסלע הזה אי אתה מוציא אף מן אחרת אין אנו מבקשים'.

משה רבינו חיפש אחר כל דרך בכדי לקדש שם שמים. והלך אחר ישראל לכל מקום שביקשו ובלבד שיתקדש שמו יתברך ביותר

ועל כך הקשה הסבא זצ"ל. מאחר שכוונתו של משה רבינו הייתה לשם שמים ולהרבות קידוש ה'. מדוע נחשב לו הדבר לחטא ונענש על כך. וביאר בזה. שחטאו של משה רבינו היה בכך שעשה חשבון בטעות. וכפי שמצינו במדרש (ילקוט במדבר. רמז תשסג): 'אמר רבי יהודה בן רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי. משה היכה את הסלע. וכל הצורים שבמדבר הובקעו והיו מוציאים מים. שנאמר (ותהלים עח. טו): 'יבקע צורים במדבר'. והיינו. שכיון שמשם רבינו הכה את הסלע יצאו מים מכל הסלעים. הן מהסלע שעליו נצטוו על ידי הקב"ה והן מהסלע שלא נצטוו עליו. ונמצא שאילו משה רבינו היה שומע לדברי הקב"ה שמו של הקב"ה היה מתקדש ביותר. שהרי היו יוצאים מים מכל הסלעים והנס היה ניכר לעין כל. אולם עתה. שדיבר אל סלע אחר. שלא צוה עליו ה'. והוצרך להכותו שתי פעמים. נחסר בקידוש ה'. שהרי אילו היה עושה כדבר ה'. היה די בדיבור לחוד והיו דנים קל וחומר בעצמם מה סלע זה שאינו מדבר ואינו שומע ואינו צריך לפרנסה. מכל מקום מקיים דבורו של מקום. קל וחומר אנו' (רש"י במדבר כ. יב). ולכן הוכיחם הקב"ה (שם): 'ען אשר לא האמתם בי להקדישני'. כי שורש טעותו הייתה במה שחשב שאילו ישמע לציווי ה'. יחסר בקידוש שמו.

משה רבינו נתבע על שעשה חשבון

מִן הַגֵּרִיחַ שְׂמוּאֵלִיבֵן צֵצִיל וְנִכְדוֹ שֶׁל הַסְּבֵא מְנוּבֵהרְדוֹק הַבִּיא בִּיאֹוֹר זֶה בְּשִׁיחָתוֹ. אֶךְ לֵאחֵר מִכֵּן הַכְּרִיז 'הַסְּבֵא אִינוֹ צוֹדֵק' עִיקַר הַחֲטָא לֹא

מִן הַגְרִיחַ זְצִל (וְשִׁיחוֹת מוֹסֵר, מֵאִמֵּר 'עֶבֶד ה' גַּם) הוֹכִיחַ עֵינֵיךָ זֶה מִמַּעֲשֵׂה לוֹט עִם שְׁנֵי בְנוֹתָיו, הִנֵּה מְבוֹאֵר בְּגִמְרָא (נִזְיֵר כ.ג. א), שְׁלוֹט שֶׁשָׁכַב עִם שְׁתֵּי בְנוֹתָיו הוּא בְּכָל־דְּבָרֵי הַכְּתוּב (וְהוֹשֵׁעַ יד, י): 'וּפּוֹשְׁעִים יִכְשְׁלוּ בָם'. וְאִם שֶׁלְכֹאֲרֹרָה הוּא הִיא אֲנוֹס שֶׁהָרִי הִיא שְׁתוּי בְשַׁעַת מַעֲשֵׂה וְלֹא עֲשֵׂה בְדֶרֶךְ פְּשִׁיעָה, מְכַל מְקוֹם לְאַחֵר שֶׁכָּבַר נֹדַע לוֹ אֵת שְׁאִירֵעַ בְּלִילָה הָרִאשׁוֹן, לֹא הִיָּה לוֹ לְשׁוֹב וּלְשִׁתּוֹת בְּלִילָה הַשְּׁנִי, וּלְפִיכֵךְ נִחְשָׁב לוֹ הַדְּבַר כְּפִשְׁיָעָה, וְבִיָּאֵר זֹאת הָרֹאֵשׁ (שֵׁם, ד"ה הוּא): 'זֹאפִי לְמִדַּ מִתֵּר, מִדּוֹר הַמְּבּוֹל וְאֵילֶךְ נִדְרוֹ עֲלֵיהֶם נִדְרָה עֵתָה, וּפְרָשׁוּ מְרֹב עֲרִיּוֹת, שֶׁהָרִי אִם לֹא פִירְשׁוּ לֹא הִיוּ צְרִיכִים לְהִשְׁקוֹתוֹ יֵין'.

וְיֵשׁ לְהַבִּין זֹאת, הֲלֵא כִּיּוֹן שֶׁהֵם גָּדְרוּ אֶת עֲצָמָם מִן הָעֲרִיּוֹת מְדוּעַ נִתְרַצָּה לוֹט לְשִׁתּוֹת יֵין, כְּאִשֶּׁר יוֹדַע שִׁיבּוֹא מִתּוֹךְ כֵּךְ לְדַבֵּר עֲבִירָה, עוֹד יֵשׁ לְהַבִּין, מֵאַחֵר שֶׁעַל יְדֵי שְׁתִּיּוֹת הַיֵּינן הִשְׁתַּכֵּר עַד שֶׁנִּעְשֶׂה לְחֹסֵר דַּעַת, אִיזוֹ הַנֵּהָא יֵשׁ לוֹ מִמַּעֲשֵׂה עֲבִירָה זֶה.

מְבוֹאֵר מְכַאֵן, שְׂאֵכֵן אֵילּוּלִי הִיוּ גְדוּרִים בְּעֲרִיּוֹת, אֲפֶשֶׁר שֶׁלֹּא הִיָּה לוֹ כָּל פִּיתוּי בְּדַבְרָה, וְרַק מִשּׁוֹם שֶׁקִּיבְלוּ עַל עֲצָמָם לְהִישְׁמֵר מִזֶּה, נִתְאֵוּוֹה לוֹט לְפְרוֹק מַעֲלִיו עוֹל זֶה בְּבַחֲיַנְתָּ (מְשַׁלִּי ט, יז): 'מִיָּם גְּנוּבִים יִמְתְּקוּ, אֲמַנָּם מֵאַחֵר שֶׁהוּא לֹא רָצָה לְעַבּוֹר עַל כֵּךְ בְּמִזִּיד, בִּיקֵשׁ תַּחְבּוּלוֹת הַיֵּאֶךְ לְעַבּוֹר מִתּוֹךְ אֲוֹנִס, וּלְפִיכֵךְ שֶׁתָּה יֵינן עַד שֶׁנִּעְשֶׂה לְחֹסֵר דַּעַת, וְהֵינּוּ כְּפִי שֶׁהִתְבָּאָר, שֶׁעִיקֵר פְּעוּלַת הַיֵּצֵר הַיָּחִיד לְמַשׁוֹךְ טַבַּע הָאָדָם בְּכַדִּי לְפְרוֹק מַעֲלִיו כָּל עוֹל.

וְכֵן מְצִינּוּ (מֵא"ב טו) בְּשִׁמְעֵי בֵן גְּרָא שְׁבִיזָה אֶת דּוֹד הַמֶּלֶךְ בְּשַׁעַת שֶׁבָּרַח מִפְּנֵי אֲבִשְׁלוֹם בְּנוֹ, אֲמַנָּם נִשְׁבַּע לוֹ דּוֹד שֶׁלֹּא יִמִּיתֵנוּ מִפְּנֵי שְׁבִיקֵשׁ מִמֶּנּוּ אֶת מַחֲלִיתוֹ, אִךְ צִיּוּהָ עַל שְׁלֵמָה בְּנוֹ שֶׁהוּא יַעֲנִישׁוּ בַּעַת שִׁימְלוֹךְ מִשּׁוֹם שֶׁרָאוּ הוּא לְמִיתָה, וּבְכַדִּי לֹא לְהַפֵּר שְׁבוּעָתוֹ, בִּיקֵשׁ מִשְׁלָמָה שִׁימְצֵא בְּחַכְמָתוֹ עֵילָה לְהַכְשִׁילוֹ בְּעִבְרָה הַמַּחֲיִיבֵת מִיתָה, אֲכֵן (שֵׁם, לו) שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ צִיּוּהָ עֲלָיו לְבָנוֹת בֵּית בִּירוּשָׁלַיִם עַל מִנַּת לְגוֹר בּוֹ מְבַלִּי לְצֵאת מִמֶּנּוּ, וְאַחֵר שְׁלוֹשׁ שָׁנִים הוּא יֵצֵא מִירוּשָׁלַיִם לְרִדּוֹף אַחֵר עֲבָדָיו שֶׁבָּרַחוּ מִמֶּנּוּ (שֵׁם, לט), וּמַחֲמַת עֲבִירָה זֶה עַל הַשְּׁבוּעָה שֶׁנִּשְׁבַּע לְמֶלֶךְ, נִגְזָרָה עֲלָיו מִיתָה.

וְיֵשׁ לְהַבִּין, הַיֵּאֶךְ רִדְף שִׁמְעֵי בֵּין גְּרָא אַחֵר עֲבָדָיו רַק בְּשִׁבְלֵי הַפֶּסֶד מִמּוֹן, לְמִרּוֹת שֶׁסִּיכֵן בְּכֵךְ אֶת חֵייוֹ, וּבִיּוֹתֵר, הַיֵּאֶךְ חִזָּה בְּכֵךְ שְׁלֵמָה מְלַכְתַּחֲלִילָה, שֶׁמִּטַּעַם זֶה הַשְּׁבִיעַ אֶת שִׁמְעֵי שֶׁלֹּא יֵצֵא מִירוּשָׁלַיִם.

אֲמַנָּם עַל פִּי הָאִמּוֹר מְבוֹאֵר הֵיטֵב, שְׁכִיּוֹן שֶׁעַל פִּי טַבַּע הָאָדָם יִקְשֶׂה עֲלָיו לְהַגְבִּיל עֲצָמוֹ בְּעוֹל וּגְדֵר הוּא יַעֲשֶׂה הַכֵּל לְפְרוֹק מִעֲצָמוֹ אֶת עוֹל זֶה, מִמִּילָא אִף כְּשֶׁאֵינן בְּעֵצָם הַשְּׁהִיָּה בִּתּוֹךְ בִּירוּשָׁלַיִם כָּל הַפֶּסֶד וְעוֹנֵשׁ, הוּא יְבוֹא לְפְרוֹק מַעֲלִיו אֶת הָעוֹל, רַק מַחֲמַת הַיּוֹתוֹ נִתּוֹן בּוֹ מַחֲמַת הַכְּרַח וְלֹא מַחֲמַת רְצוֹנוֹ.

- יִסּוֹד זֶה הַשְּׁכִיל שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ בְּחַכְמָתוֹ, וְלִכֵּן גָּדֵר אֶת שִׁמְעֵי בֵּין גְּרָא בְּתוֹךְ גְּבוּלוֹת יְרוּשָׁלַיִם, בְּרִי הִיָּה לוֹ לְשְׁלָמָה, שֶׁטַבַּע הָאָנוּשׁ יוֹלִיךְ אֶת שִׁמְעֵי אֶל מַחוּץ לְגְבוּלוֹ וּבְכֵךְ יְבוֹא עַל עֲנָשׁוֹ, זֶהוּ הָאָדָם, הַיֵּצֵר מְסִית כָּל הַעַת לְפְרוֹק עוֹל, לְהַתִּיר אִיסוּרִים וּלְפְרוֹץ גְּבוּל, זֹהוּ עִיקֵר עֲבוּדָתֵינוּ לְגַדּוֹר עֲצָמָנוּ בְּעוֹל, וְלֵהִיּוֹת עֲבָדֵי ה' בְּכָל לֵיבָנוּ.

מַהוֹת יֵצֵר הָרַע שֶׁל עֲבוּדַת בַּעַל פְּעוֹר

הוֹסִיף בְּזֶה מִן הַגְרִיחַ זְצִל לְבַאֵר עַל פִּי דְבָרִים אֲלוֹ, אֶת עֵינֵיךָ עֲבוּדַת בַּעַל פְּעוֹר, שֶׁהִנֵּה לְמַחְבּוֹן לְכֹאֲרֹרָה בְּעַבּוּדָה זֶה, הִיא נִרְאִית בְּעֵינֵינוּ כְּשִׁיגְעוֹן, טִירוֹף הַדַּעַת וּמֵיָאֹס בְּלַבָּד, וְכִפִּי שֶׁשִּׁנִּינוּ (וְסִנְהַרְדִּין ס, ב): 'הַפּוֹעֵר עֲצָמוֹ לְפְעוֹר, זֹהוּ עֲבוּדָתָהּ; וּפִירְשׁוּ רִשִׁי' הַפּוֹעֵר עֲצָמוֹ - מִתְרִיז בְּפָנָיו, זֹהוּ עֲבוּדָתוֹ וְחִיב עֲלָיו מִיתָה'.

אִךְ הֵן הֵן הַדְּבָרִים, אָדָם בְּטַבְעוֹ שׁוֹאֵף לְהַתְנַהֵג בְּהַפְקָרוֹת, לְפְרוֹק מַעֲלִיו כָּל עוֹל, שֶׁלֹּא יִהְיֶה מְשׁוּעָבַד לְכָל חוֹק הַמְּגַבִּיל אוֹתוֹ, וּמִמִּילָא בְּשַׁעַת שֶׁמְבַזָּה אֶת הָעַבּוּדָה זֶה, הָרִי הוּא מְבִיעַ אֶת פְּרִיקַת הָעוֹל הַגְּדוּלָה בִּיּוֹתֵר, שֶׁכֵּן לְמִרּוֹת שֶׁקִּיבְלָה עֲלָיו כְּאֲלוֹ-ה', הוּא יִכּוֹל לְהַשְׁפִּילָה וְלְהַתְנַהֵג כְּנִגְדָה בְּאוֹפֵן הַמְּגוּנָה בִּיּוֹתֵר, זֶהוּ עֲצָם עֲבוּדַת-הַ הַפְּקָרוֹת וּפְרִיקַת עוֹל.

וְהִנֵּה תַחֲלִילָה לְאִיסוּר עֲבוּדַת בַּעַל פְּעוֹר, נֵאֵמַר (דְּבָרִים ד, ב): 'לֹא תוֹסִיפוּ עַל הַדְּבַר אֲשֶׁר אֲנִי מְצוּה אֲתֶכֶם וְלֹא תִגְרַעוּ מִמֶּנּוּ לְשִׁמּוֹר אֶת מִצְוֹת ה'; אֲלֵהֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנִי מְצוּה אֲתֶכֶם, וְלֹא תִגְרַעוּ מִמֶּנּוּ לְשִׁמּוֹר אֶת מִצְוֹת ה'.

רִשְׁעֵי עוֹלָם, עִם כָּל זֶה בֹּא אֵלָיו יִשְׁעִיהָ בְּדַבְרָה ה' וְאִמַּר לוֹ (מִיָּב כ, א): 'כִּי מֵת אַתָּה; יִלָּא תַחֲיֶה' - לְעוֹלָם הַבֹּא וּבְרִכּוֹת ל', אֵל, מִשּׁוֹם דְּלֹא עִסְקַת בְּפִרְיָה וּרְבִיָּה, וְלֹא הוֹעִיל לוֹ כָּל עוֹצֵם צְדָקוֹתָיו הַנּוֹרָאִים לְהַבְיָאוֹ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבֹּא, בְּשִׁבְלֵי שֶׁסָּבַר לְהִיפְטֹר מִמַּצּוּה אַחַת מִתּוֹרַת מֹשֶׁה, אִף שֶׁכֵּן רָאָה בְּהַשְׁגַּת רוּחַ הַקּוֹדֵשׁ דִּיפְקוֹן מִיָּנִיָּה בְּנֵינן דְּלֹא מַעֲלִי, גַּם שֶׁהִיָּה בְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה'.

הוֹסִיף בְּזֶה מִן רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה הַגְרִיחַ זְצִל (וְשִׁיחוֹת מוֹסֵר, מֵאִמֵּר 'עֶבֶד ה' (ב)) שֶׁעַל פִּי דְבָרִים אֲלוֹ מְבוֹאֵר הֵיטֵב מְדוּעַ נִעֲנַשׁ חֲזָקִיָּה בְּעוֹנֵשׁ כֶּה חֲמוֹר שֶׁל מִיתָה מַחֲיֵי עוֹלָם הַבֹּא, בְּעוֹד שֶׁעֲבִירָה זֶה הִיא בְּכָל־בִּיטוּל עֲשֵׂה בְּלַבָּד, וְלֹא מְצָאנוּ שֶׁעַל בִּיטוּל עֲבִירָה מַעֲיָן זֶה מֵאַבְדִּים אֶת הַחֶלֶק לְעוֹלָם הַבֹּא, וְהֵינּוּ מִשּׁוֹם שֶׁאֵינן זֶה נִחְשָׁב כְּחֹטָא פְּרִטִי שֶׁל בִּיטוּל עֲשֵׂה אֲקָרָא, אֲלֵא שֶׁל בִּיטוּל עִיקֵר הַחִיּוּב שֶׁל הַמַּצּוּה, שְׁכִיּוֹן שְׁבִיקֵשׁ לְעַרְב סְבִירוֹת מְדִילָה בְּעֵצָם קְבַלַת חִיּוּב הַמַּצּוּה, הָרִי בְּכֵךְ פּוֹגֵם הוּא בִּיטוּל גְּדֵר הָעַבּוּדוֹת, וְכִפִּי שֶׁנִּתְבָּאָר שְׁמַתוֹת הָעַבּוּדוֹת הִיא קְבַלַת צִיּוּי הָאֲדוֹן בְּלַבָּד לְלֹא כָּל תּוֹסַפַּת וְשִׁינּוּי.

גְּדֵר עֲבוּדוֹת יְהוּדִי - שִׁיעֲבוּד לְקַבְ"ה בְּכָל פְּרִט מַחֲיֵי

וּבְעִיקֵר עֵינֵיךָ עֲבוּדוֹת זֶה הוֹסִיף מִן הַגְרִיחַ זְצִל (שֵׁם, מֵאִמֵּר 'עֲבִירָה לְשִׁמָּה) לְבַאֵר, עַל פִּי הַמְּבוֹאֵר בְּגִמְרָא (וּבְמִמוֹת מִז, א) שֶׁגֵּר שְׁבֹא לְהַתְגַּיֵּר מוֹדִיעֵינן אוֹתוֹ מִקְצַת מִצְוֹת קְלוֹת וּמִקְצַת מִצְוֹת חֲמוּרוֹת, וּבִיָּאֵר בְּזֶה הַמֵּאִירִי (שֵׁם) שֶׁעוֹבְדֵי הָאֵלִילִים אֵינן לְהֵם בְּדַתֵּיהֶם מִצְוֹת יִתִּירוֹת, וְכִיּוֹן שִׁישְׁמַע אֶת הַמַּצּוּת הַיִּתִּירוֹת שֶׁל עִם יִשְׂרָאֵל וְהַקְלוֹת שֶׁבָּהֵן, יֵאֵמַר בְּלָבוֹ כִּמָּה דְקָדוּקִים הֵם מִדְּקָדִים לְלֹא צוּרֵךְ, וְיַחֲזוֹר בּוֹ, וְהֵינּוּ, כִּי לְאוֹמוֹת הָעוֹלָם יֵשׁ בְּדַרְכֵי דַתְם 'מִצְוֹת חֲמוּרוֹת' בְּלַבָּד, כָּל אוֹמָה עַל פִּי סִיגִיָּה שֶׁלָּה, אִךְ אֵינן לֹזֵה שִׁיכּוֹת לְחַיֵּי הַיּוֹם יוֹם שֶׁלָּהֵם.

אוֹלָם עִם יִשְׂרָאֵל מוֹקֵף בְּמִצְוֹת קְלוֹת, כָּל אוֹרְחוֹת חֵייוֹ שֶׁל יְהוּדִי הֵם עַל פִּי פְסָקֵי הַשְּׁרִיעַ, הַחֵל מְהֵרָגֵעַ שֶׁקָּם בְּבוֹקֵר, וְעַד הַלִּילָה כְּאִשֶּׁר עוֹצֵם אֶת עֵינָיו, שֶׁכֵּן הִיָּהוּדִי אֵינּוּ רַק מַצּוּוֹה בְּמִצְוֹת, אֲלֵא כָּל כּוֹלוֹ עֶבֶד לֵה; יִתִּירָה מְכֵךְ, פְּעָמִים שְׂדֵי בְּכוּוּנָה מוֹעִטָת עַל מִנַּת שֶׁמַּעֲשֶׂהוּ הִיָּה בְּבַחֲיַנְתָּ עֲבוּדוֹת לֵה; וְכִּגּוֹן בְּמִצְוֹת הַשְּׁמַחָה, הִנֵּה אָדָם הַמְּשַׁתְּתֵף בְּשִׁמַּחַת חֲתָן וְכֹלָה וְשׁוֹמֵעַ שִׁירָה וְכֹלִי נְגִינָה מְנַגִּיִּים, נִהְנֵה מִכֵּךְ מֵאוֹד וְבֹא לְיַדֵּי שְׁמַחָה וְרִיקוּדִים, אֲמַנָּם אֵילּוֹ הוּא יְהוּדִי יֵרָא שְׁמִים, מִיָּד מְכוּיֵן בְּשִׁמַּחָה לְשֵׁם מִצְוֹת שְׁמַחַת חֲתָן וְכֹלָה, וּמִמִּילָא נַעֲשֶׂה בְּכֵךְ עֶבֶד לֵה; וּמַעֲתָה, לְכֵךְ מוֹדִיעֵים לְגוֹי הַבֹּא לְהַתְגַּיֵּר, אֶת הַמַּצּוּת הַקְלוֹת, בְּכַדִּי שִׁידַע שְׁגִירוֹת מִשְׁמַעוֹתָה קְבַלַת עֲבוּדוֹת מוֹחֲלָטוֹת, וְלֹא רַק קִיּוֹם מִצְוֹת חֲמוּרוֹת בְּלַבָּד.

עַל פִּי זֶה מְבוֹאֵר הֵיטֵב הַטַּעַם שֶׁאַסְרָה הַתּוֹרָה עַל הָאָדָם לְבַל יוֹסִיף עַל קִיּוֹם הַמַּצּוּת וְכִפִּי שֶׁנֵּאֵמַר (דְּבָרִים יג, א): 'אֶת כָּל הַדְּבַר אֲשֶׁר אֲנִי מְצוּה אֲתֶכֶם אוֹתוֹ תִשְׁמְרוּ לְעֵשׂוֹת לֹא תוֹסִיף עֲלָיו וְלֹא תִגְרַע מִמֶּנּוּ; שֶׁהָרִי לְכֹאֲרֹרָה בְּשִׁלְמָא לְעֵינֵיךָ חֲסֵרוֹן בְּקִיּוֹם הַמַּצּוּת מוֹבֵן מְדוּעַ אֲסָרָה זֹאת הַתּוֹרָה, מִשּׁוֹם שֶׁכָּל אֶחָד מִבֵּינן שְׁצִרִיךְ לְקִיּוֹם מִצְוֹת בְּשִׁלְמָאוֹת וְלֹא לְהַחֲסִיר מֵהֵן, אוֹלָם מְדוּעַ אֲסָרָה הַתּוֹרָה עַל הָאָדָם לְהוֹסִיף בְּקִיּוֹם הַמַּצּוּת, הֲלֵא אֲדַרְבָּה יֵשׁ בְּכֵךְ הַיִּדוֹר גְּדוֹל.

וּבִיָּאוֹר הַדְּבַר, שֶׁאִם יִכּוֹל אָדָם לְשַׁתֵּף עוֹל נוֹסֵף בִּיחַד עִם עוֹל הַתּוֹרָה, הָרִי הוּא נִמְצָא מִיָּקֵל רֹאשׁ בְּעוֹל קִיּוֹם הַתּוֹרָה וְכִדְבָרֵי הַגְּמָרָא (וְסִנְהַרְדִּין כט, א): 'כֵּל הַמוֹסִיף גּוֹרֵעַ; מִשּׁוֹם שֶׁכָּל הַחֻבוֹת שֶׁהִטִּילָה הַתּוֹרָה עַל כָּל יְהוּדִי וְיְהוּדִי בְּאוֹת בְּשִׁלְמָאוֹת מִהַמְקוֹר הָעֲלִיוֹן בְּלֹא שֶׁתֵּהָא לָנוּ כָּל שִׁיכּוֹת וְהַבְּנָה בְּטִיבִים, וְעֵצָם קִיּוֹמָם לְלֹא הַבְּנָה וִידִיעַת הַתְּכִלִּית, הִיא גּוֹפָא הוֹרָאָה עַל הָעַבּוּדוֹת הַמוֹחֲלָטוֹת שֶׁזְכִּינוּ לֵה, אוֹלָם אִם בֹּא יְהוּדִי וּמוֹסִיף חֲלָקִים מִשְׁלוֹ עַל גְּבֵי הַתּוֹרָה וְהַמַּצּוּת הָרִי הוּא מְגַלָּה בְּדַעַתוֹ, שֶׁכָּל מַעֲשִׂיו אֵינָם אֲלֵא תוֹצֵאָה שֶׁל הַבְּנָתוֹ, וְאֵינן לֵךְ מִרִידָה גְדוּלָה מִזוּ בְּעַבּוּדוֹת הַמוֹחֲלָטוֹת לְקַבְ"הוֹ

מַלְחַמַת הַיֵּצֵר - פְּרִיקַת עוֹל

עַל עֵינֵיךָ זֶה עֲצָמוֹ נִיטְשֶׁת מַלְחַמַת הַיֵּצֵר, יֵצֵר הָרַע אֵינּוּ מִסְתַּפֵּק בְּמֵאֲמָצִיו לְהַמְעִיט בְּקִיּוֹם הַמַּצּוּת שֶׁלָּנוּ, אֲלֵא עִיקֵר מְלֹאכְתּוֹ הִיא לְפְרוֹק מַעֲלִינוּ אֶת עוֹל הָעַבּוּדוֹת לְקַבְ"ה, וְכֵךְ הוּא גַם בְּטִיבֵעַם שֶׁל בְּנֵי אָדָם, שֶׁכָּל רְצוֹנָם הוּא לְהַשְׁתַּחֲרֵר, לְפְרוֹק מַעֲלֵיהֶם עוֹל, וְכֵךְ דְּבַר שֶׁהוּא חֶלֶק מַעֲנִינן 'קְבַלַת עוֹל'; מִתְאֵוּוֹה אָדָם לְפְרוֹק וְלְהַסִּירוֹ מַעֲלָיו.

באופן בל יתואר. כל מי שיעיין בספרו 'ברכת שמואל' יראה בחוש את האופן בו הוא מתאר את מורו ורבו. ובחירת הקודש בה הוא מביא את דבריו.

הוסיף בזה עוד ראש הישיבה הגר"י זצוק"ל. שגם בזמנינו הוא מכיר שלושה אנשים שיש בהם את בחינה זו. האחד הוא ראש הישיבה הגאון רבי נחום פרצוביץ זצוק"ל. שלמרות היותו גאון עצום ומעמיק נורא. לא החזיק טובה לעצמו. והיה ענוותן ושפל רוח באופן נפלא ביותר. ולכך זכה שדברי תורתו מתבדרין בבי מדרשא בכל אתר ואתר. ונקראים על שמו. עוד דמות גדולה בענווה היא הרבנית שמואלביץ ע"ה. אשת חבר למרן הגר"ח זצוק"ל שהיתה מופלאה בענוותנותה כלפי כל אחד ואחד. את השלישי. הוא נמנע מלגלות והעלים זאת מאתנו. ייתכן שאולי היה זה הוא בעצמו. רק שלא היה יכול לומר זאת...

ומעתה. רק אדם שזכה לרכוש לעצמו את מידת הענווה. ומבטל עצמו בפני חבירו עד שיגיע לפי דרגתו לבחינה של ואנכי תולעת ולא איש. הוא האדם שיוכל להיכנע בפני בוראו. ויתן אל ליבו כי אין עוד מלבדו. ואין דבר שיכול לפעול בעולם הזה כלל מלבד הקב"ה. עד כי יגיע למעלת עבדות ה'.

יתירה מכך. מעלת הענווה היא תנאי לקבלת התורה. ובלעדיה אדם אינו יכול לקבל את התורה. וכפי שמצינו בדברי האור החיים (שמות יט. ב). ששלושה דברים נדרשים מהאדם על מנת לזכות בקבלת התורה. האחד. יגיעת התורה. השני. מידת הענווה. והשלישי. אחדות בין מקבלי התורה - כאיש אחד בלב אחד.

ונראה. שאף תנאי זה של יגיעת התורה תלוי ועומד במידת הענווה. שהרי כבר דרשו חז"ל (ברכות סג. ב) על דברי הכתוב (במדבר יט. יד) 'זאת חוקת התורה אדם כי ימות באוה' - 'ש'אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה'. וממילא רק אדם המקיים את תורת ה' כציווי וחוקה. ובבחינת עבדות. יכול לקיים בעצמו 'אדם כי ימות באה'ל. אולם אדם המקיים את מצות התורה מחמת הבנת שכלו. ואינו מוסר את עצמו לעבדות. בודאי שלא ימית עצמו על לימוד התורה.

ומעתה. אף שכבר מנתה המשנה ואבות פ"ו. מ"ו את מ"ח קנינים שהתורה נקנית בהם. ובכללן מידת הענווה. מכל מקום מידת הענווה היא התנאי העיקרי לכך. ואדם שלא רכש לעצמו את מידה זו. אינו יכול לקבל את התורה כלל.

העולה מן הדברים. כי חובה עלינו להשריש בקרבנו את האמונה והבטחון בהקב"ה. להתנהג כלפיו בהתבטלות מוחלטת כעבד לפני קונו. מתוך ענווה גמורה מבלי לחשב כל חשבונות ולא להסתמך על הבנת שכלנו כלל. אלא אך ורק מתוך התבטלות כלפיו יתברך.

אנשים באים אלי ומספרים על עצמם או על קרוביהם. שקבלו את 'המחלה הנוראה' רח"ל. זהו דבר נורא ביותר. ושהקב"ה ישלח להם רפואה שלימה. אך יחד עם זאת. עלינו לדעת שהכל מאת הקב"ה. ואנו צריכים לקבל את דין שמים באהבה. ואדרבה. ככל שנתבטל לפני הקב"ה כעבד לפני רבו. אזי נזכה להינצל בעזיה מכל פגע ומחלה.

הביטו וראו מהם תחבולות יצר הרע. פעמים ששואלים אותי אודות טיולים למקומות הקדושים. כל אלו אינם אלא תירוצים נפלאים. שנועדו כביכול להציל את העולם או את עצמו. אך תורה מה תהא עליה... וכשבורר זה ניגש ושואל. אין זה מתוך כוונה רעה חלילה. אלא מתוך תמימות. שסבור הוא ששואל שאלה טובה. אוי. כמה צריך לרחם. איזה חוסר הבנה!

הלוא בחור או אברך שמרגיש שהוא מוכרח לסיים את שני פרקי המסכת בעיון. אין לו רגע אחד פנוי לדברים אלו. וכל התירוצים הנפלאים. של הצלת נפשות ותפילה במקומות קדושים בטיילים מאליהם. שהרי הוא קיבל זאת עליו כהכרח.

אנשים שאין להם הכרח. ועושים את כל מעשיהם על פי הבנתם ושכלם. הרי הם מופקרים. פעמים הם מחשבים כך ופעמים הם מחשבים כך. אך

אלהיכם אשר אנכי מצוה אתכם. וכבר עמד הספורנו (שם) על שייכות ענין איסור 'בל תגרע' לאיסור עבודת בעל פעור. אמנם על פי זה שורש הדברים אחד הוא. ענין עבודה זרה זו הוא פריקת עול מוחלטת עד כדי ביזוי אותה עבודה שקיבלה עליו לאלוה. והוא גם ענין איסור 'בל תוסיף' ו'בל תגרע'. שכיון שמוסיף או מגרע ממה שנצטווה על ידי הקב"ה. שוב אינו מקיים את כל המצוות כעבודת עבד לרבו. אלא מחמת רצונו שלו. ולכך סמכה התורה את ענין איסור זה לענין איסור עבודת בעל פעור.

יתרו פירש מעבודה זרה על פי הכרע דעתו

איאת במדרש וילקושי שמות פ"ב. רמז קסט): 'בשעה שאמר משה ליתרו 'תנה לי את צפורה בתך לאשה'. אמר לו 'קבל עליך דבר אחד שאני אומר לך ואני נותנה לך לאשה'. אמר לו משה 'מה'. אמר לו 'הבן שיהיה לך תחילה יהיה לעבודה זרה. מכאן ואילך לשם שמים. וקיבל עליו. אמר לו 'השבע לי'. וישבע לו. שנאמר (שמות ב. כא) 'ויאמר משה לשבת' וכו'. לפיכך הקדים המלאך להרוג את משה מיד. 'ותיקח צפורה צר' (שם ד. כה) 'וירף ממנו' (שם. כז) 'ופירש בבעל הטורים (שם יח. ג). שמחלה לו ציפורה על התנאי שהתנה עם אביה.

וכבר רבו המפרשים שהתחבטו בביאור מדרש פליאה זו. כיצד הסכים משה למסור את בנו לעבודה זרה. אמנם בבעל הטורים (שם ב. טז) פירש. שהיה זה בכדי להחזיר את חמיו למוטב. אך כבר תמה האלשיך (שם. כב). הלא יתרו כבר פירש מעבודה זרה. שהרי מפני כך הלכו בנותיו עם הצאן. וכפי שמצינו במדרש (שמור פ"א. לב): 'יתרו כומר לעבודת כוכבים היה וראה שאין בה ממש. וביסר עליה. והרהר לעשות תשובה עד שלא בא משה. וקרא לבני עירו ואמר להם עד עכשיו הייתי משמש אתכם. מעתה זקן אני בחרו לכם כומר אחר. עמד והוציא כלי תשמישי עבודת כוכבים ונתן להם הכל. עמדו ונדוהו. שלא יזדקק לו אדם ולא יעשו לו מלאכה ולא ירעו את צאנו. וביקש את הרועים לרעות לו את צאנו ולא קבלו. לפיכך הוציא בנותיו. הרי שיתרו שב בתשובה ופרש מעבודה זרה במסירות נפש. וכיצד ביקש שהבן הנוול למשה מציפורה יהיה לעבודה זרה.

ונראה בזה. שהנה יתרו פירש מעבודה זרה על פי הכרעת דעתו. שכן עבד עבודה זרה לכל סוגיה. וראה שאין ממש באף אחת מהן. לפיכך ביקש שגם בן בתו ילך בדרך זו - יתבונן ויתנסה בטיבה ועניינה של עבודה זרה. עד שילמד מעצמו שאין בה ממש. ומתוך כך יבוא לעבוד את עבודת ה'. אחר שתהא דעתו ברורה וגמורה שאין זולת ה' יתברך.

אולם על פי האמור. אין זו הדרך הראויה לעבודת ה'. אלא עיקר תפקיד האדם לשעבד את דעתו ורצונו לדברי ה' בבחינת עבדות גמורה. ואף אם על פי טבעו רוצה הוא לפרוק עול. עליו להכריח את עצמו להשתעבד אל הקב"ה. אדם שאינו כופה את טבעו בכדי להשתעבד אל הקב"ה. ואינו גודר עצמו. נחשב כאילו הוא עומד במקום סכנה. שהרי כך היא דרכה של תורה - בשעבודים והכרחים. והוא ההבדל בין אדם מן הרחוב לבן תורה. אדם מן הרחוב מתנהג על פי טבעו. כפרא אדם - ללא הכרחים וללא גדרים. אולם בן התורה משעבד ומכריח את עצמו להתנהג על פי גדרים. הן בגשמיות והן ברוחניות.

מידת הענווה - תנאי להשגת מעלת 'עבד ה' ולקבלת התורה

הנה. בעיקר יסוד זה של חובת האדם ליכנס בגדרי עבדות ועול. יש להתבונן כיצד יוכל אדם לקנות מידה זו ולהגיע לידי מציאות זו של עבד ה'.

בפשטות. הדרך לכך היא על ידי התחזקות באמונה ובבטחון. על ידי התבוננות במלכות ה' בעולם ובהנהגתו. אך נראה לומר בזה. הנה מצינו את קיום מידת הענווה בבחינת דברי הכתוב (תהילים כב. ז): 'ואנוכי תולעת ולא איש'. ויתירה מכך מצינו קיום מידה זו בדברי הכתוב (בראשית יח. כז): 'ואנוכי עפר ואפר' שהיא דרגה נעלה יותר. שכן בעוד שהתולעת נמצאת מעל הקרקע. העפר נמצא בתחתית הקרקע. ואמר בזה מרן ראש הישיבה הגאון רבי אליעזר יהודה זצוק"ל. שבדורנו אנו אין אנשים בעלי דרגה במידת הענווה בבחינת 'עפר ואפר'. אולם בדורות הקודמים עוד היה אפשר לראות זאת. די לנו אם נתבונן ברבי ברוך בער ליבוביץ זצוק"ל. אשר היה לסמל ודוגמא במידה זו. והפליא להתבטל מול גדולי עולם. וכידוע שהיה נכנע לפני מורו ורבו הגר"ח סולוביצ'יק זצוק"ל.

בהפקרות נוראית וללא הגבלות. אנשים לא רוצים להיות מוכרחים. זה עבודת 'בעל פעור' כפשוטה. אך התורה הזהירה אותנו (במדבר טו. לט): 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם'. וכפי שאמרו חז"ל בירושלמי (ברכות פ"א. ה"ה) שהלב והעינים הם שני סרסורי החטא. לעינים יש את הכוח הגדול ביותר להכשיל את האדם. הם גוררות אותו אחר ההפקרות שברחוב. כל ראייה חודרת כארס של עכנאי ויש בה כדי להשפיע עליו כל ימי חייו.

ולפיכך. אילו הדבר היה אפשרי. מלכתחילה היה אסור לאדם לצאת לרחוב. שכן הוא מקום טמא ומלוכלך. והיאך אפשר לשבת וללמוד סוגיא עמוקה. או לחשוב על סברא כאשר יש 'טמטום המח' והראש מלא שטויות. איננו פוחדים מהאוטובוסים המתפוצצים ברחובות. אלא מהאנשים ההולכים ברחובות. איום ונורא.

יתירה מכך. אף אם האדם רוצה להתגבר על יצרו ולשוב בתשובה. יצר הרע עומד עליו לפתותו שימתין עוד כמה רגעים. אך מוטל עליו לא להמשך אחר תאוותינו. אלא לזכור שהרחוב הוא כעבודת 'בעל פעור' כפשוטו. ושנחנו 'מוכרחים' להיות עבדי ה'. ולחיות בקדושה וטהרה. אמנם יש בזה כדי נסיון גדול. אך זהו תפקידנו. ולפום צערא אגרא. ה' יתברך ירחם עלינו.

האמת שכל חישובים אלו אינם אלא ביטול תורה 'לשם שמים'. ורח"ל חיוב התורה ויהושע א. ח': 'והגית בו יומם ולילה'. נעשה אצלם כרשות בלבד. וכפי שמצינו בדעת הרמב"ם (ת"ת פ"א. ה"ח) ובביאור הרא"ש בדברי הגמרא (נדרים ת. א'): 'דאי בעי פטר נפשיה בקרית שמע שחרית וערבית'. ואנשים אלו מתכוונים לכך ברצינות.

עלינו לזכור היטב מה שכתוב בתורה: 'זאת חוקת התורה'. ונאמר זאת בלשון ציווי וחוק גמור. בכדי להורות שצריכים לקיים את מצוות התורה כציווי וחוקה. במסירות נפש ומתוך עבודת. וכפי שדרשו על כך חז"ל (ברכות סג. ב) שאין דברי התורה מתקיימים אלא במי שממית עצמו עליהם.

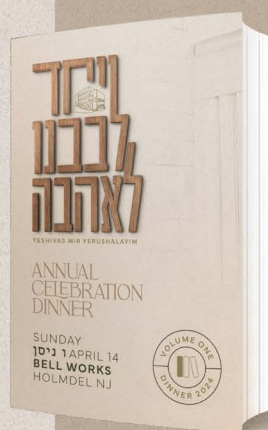
לא אחת בחור ניגש לשאול אותי. על כי למרות שהוא לומד היטב. דברי התורה אינם מתקיימים בו - אינו זוכר את תלמודו. ומבקשים סיבות לדעת מדוע זה קורה. והדברים פשוטים. לימוד ללא מסירות נפש אינו מתקיים. כשנותר חודש שלם עד סוף הזמן. מוטל עליו להשלים את הסוגיות בנדרים ביתר עמקות וביתר היקף. בכדי שמסכתא נדרים תתקיים בנו כ'מונחת בקופסא'. עלינו לעשות 'הכרחים' כנגד דרך הטבע. ועל ידי כך נשריש בקרבנו שדברי הכתוב ויהושע א. ח': 'והגית בו יומם ולילה'. הם כפשוטו ממש. ללא 'פשטים' נוספים.

עלינו לדעת דבר נוסף. לדאבונינו. עבודה זרה זו של בעל פעור לא הייתה רק בעבר. אלא היא קיימת אף בדור שלנו. אנשי הרחוב הולכים

ויחיד
לבבנו
לאהבה

ANNUAL
CELEBRATION
DINNER

SUNDAY
1 APRIL 14
BELL WORKS
HOLMDEL NJ

RESERVE YOUR
SEAT & AD TODAY

JOURNAL AD
DEADLINE
FRIDAY, APRIL 5TH

✉ dinner@themir.org
📍 themir.org/dinner
☎ 718.972.0500
📠 718.851.1999

DINNER SPONSOR
MERIDIAN
CAPITAL GROUP LLC

Below is an English adaptation of this weeks' Parsha Preview which can be heard live every Wednesday at 2:15 PM

If You Have It, Hide It!

Harav Hagaon Yitzchak Caplan shlita

Towards the beginning of the parashah, the Torah commands that there should always be a fire burning on the mizbei'ach: אֵשׁ תָּמִיד תִּקְוֶד עַל הַמִּזְבֵּיחַ לֹא תִכָּבֵהּ. Chazal tell us that although a fire descended from heaven onto the mizbei'ach, nevertheless there's a mitzvah that the Kohanim should light a fire as well.

The question is: why? If Hakadosh Baruch Hu is sending a miraculous fire from heaven, then why do the Kohanim have to light a fire themselves?

The Chinuch explains that Hashem's way is to conceal the miracles He performs, just as He made a wind blow the entire night before Krias Yam Suf, and only then caused the water to split, as the Torah states: וַיִּלְךָ ה' אֶת הַיָּם לַחֲרֹבָה. Krias Yam Suf was arguably the greatest overt miracle that ever occurred, but Hakadosh Baruch Hu was trying to limit the nes and cloak it behind the façade of nature, to make it appear as though it was caused by a tsunami of sorts. Similarly, although Hakadosh Baruch Hu sent down a fire from heaven, there is nevertheless a mitzvah to downplay the nes by having the Kohanim light a fire.

We find a similar idea related to Noach's teivah. Noach was commanded to build a teivah measuring one hundred amos by fifty amos and place all the species of animals on earth into it, and the Ramban notes that numerous teivos would have been required to hold all these animals, but Hakadosh Baruch Hu made a nes and all the animals fit into a single teivah. If so, why couldn't He make a nes that all the animals should fit into a small teivah of ten amos by five amos, so that Noach would not have had to spend 120 years building a huge teivah? If a nes was happening anyway, why couldn't he have fit the animals into a cardboard box?

The Ramban explains that the point was to downplay the nes. The teivah was quite large, not some tiny box, so people could perhaps rationalize that this was natural, and it wasn't really Hakadosh Baruch Hu Who miraculously caused all the animals to fit into this one teivah.

Every Nes is a Nisayon

Rav Chatzkel Levenstein, whose yahrtzeit is this week, noted that the words nes and nisayon share the same root, because every nes still has to be a nisayon for a person, leaving him place for bechirah. If the Ribbono Shel Olam would perform an overt miracle that leaves no room for doubt that He was behind it, then we would see

Him clearly, and we would have no bechirah. Therefore, Hakadosh Baruch Hu hides Himself to an extent, and minimizes the nes to ensure that it remains a nisayon: Will the person concede that this was a miracle from the Ribbono Shel Olam, or will he say that the wind blowing is what caused the sea to split, and it was the fire lit by the Kohanim that burned on the mizbei'ach, and it was the huge teivah that Noach built that made it possible for all the animals to enter?

The word עולם, world, is related to the word העלום, hidden, because Hakadosh Baruch Hu hides Himself behind the façade of nature and we have to seek Him out.

Rav Wolbe notes that Hakadosh Baruch Hu instructs us, through the navi Michah, וְהִצַּנַּע לְכַת עִם אֱלֹקֶיךָ — we should walk with him with tznius. Some people understand tznius very superficially, as a dress code, but tznius is much more than that: It means concealing one's actions rather than flaunting them. A person who behaves with tznius and hides his own actions is walking in the ways of Hakadosh Baruch Hu, Who also conceals Himself behind nature.

A person who is always concerned about what others are going to say, and seeks the recognition and accolades of others, is living without tznius, focused as he is on the external as opposed to the internal. Such a person will also dress the part, attempting to draw attention to his own external appearance. This is why people often confuse tznius with a dress code, but really the non-tznius attire is just an external manifestation of the person's dependency on outside recognition, and his lack of pnimiyus.

Someone who is at peace with himself and is focused on the internal does not attach that much importance to his external appearance and does not need people to look at him and notice his clothing. It takes one to know one, continues R' Wolbe. A person who is tzanua is able to see Hakadosh Baruch Hu, Who acts with tznius. When a person conceals his actions, and turns his pnimiyus into the ikar, not seeking the recognition of others, then he is able to focus on the pnimiyus of the world and discern Hakadosh Baruch Hu behind the façade of nature.

Who Sees the Hidden Miracles?

R' Wolbe adds that this message is evident from the Megillah. Mordechai and Esther did us a big favor by writing the Megillah in such a way that Hakadosh Baruch Hu's orchestration of events is patently clear. To someone

Below is an English adaptation of this weeks' Parsha Preview which can be heard live every Wednesday at 2:15 PM

living at that time, however, the events described in the Megillah would have seemed like a series of random, unconnected occurrences: Achashverosh happened to get angry at Vashti; Esther happened to be chosen as a queen four years later; Mordechai happened to be in the right place at the right time when Bigsan and Seresh plotted to kill Achashverosh. The story of the Megillah happened over the course of nine years, but Mordechai and Esther were able to connect all the dots because they themselves lived with tznius. They were focused on the internal, and had no need to flaunt their accomplishments, so they were able to see Hakadosh Baruch Hu acting as the grand puppeteer, pulling all the strings behind the events.

R' Wolbe says that he always had a dream to write twenty biographies, ten about non-Jewish greats and ten about Jewish gedolim, to highlight the difference between greatness among the gentiles and greatness in Klal Yisrael. He gave the example of Albert Schweitzer, a well-known professor of theology who lived in Europe and held a prestigious position in a university. When he heard about people in third-world countries who knew nothing about G-d and also needed medical assistance, he decided to study medicine and become a doctor so that he should be able to go out and help these people. As he helped them, he taught them about G-d, and he gave up everything he had, including his prestigious position, in order to do this work, without pay. But he wrote an autobiography documenting every single thing that he did, so everyone should know about it. To his mind, had people not known of his accomplishments, they would not be worth anything.

L'havdil, take someone like the Chazon Ish. How many hundreds, even thousands, of almanos, yesomim, and other needy people did he help without anyone knowing what he did? The closer you get to a gadol, the more you'll see that he's hiding, and the more you'll appreciate who he is. Great as our gedolim are, we really see only the surface, and there's so much more to him that we don't know about.

The Hidden Salvation

My favorite story about the Chofetz Chaim is the following. A person suffering from a rare disease once approached the Chofetz Chaim for advice, and the Chofetz Chaim told him to go to a certain rav in a far-off town and request a berachah from him. The Chofetz Chaim cautioned, however, that no one should ever know what had transpired. The man agreed, and he traveled to the rav, received a berachah, and recovered. Some years later, the man's sister-in-law contracted the same disease, and his family began pressuring him: "What did you do? How did you recover?" He tried pushing them off, since

he had committed to the Chofetz Chaim that he would not reveal what had happened between them, but as the situation became increasingly dire and the pressure on him mounted, he finally capitulated and disclosed what the Chofetz Chaim had told him to do.

Sure enough, a few months later his own illness returned. By then, the rav who had given him the berachah had already passed on, but the Chofetz Chaim was still alive, so he returned to the Chofetz Chaim and related what had happened. "I didn't listen to you," he admitted. "You told me not to tell anyone what happened, but I did tell, and the disease returned."

"What should I do?" replied the Chofetz Chaim. "Ten years ago, when you came to me, I was much younger, so I was able to fast for you. I fasted and davened, and baruch Hashem you recovered, but now I don't have the strength anymore."

Consider what happened here: A stranger came to the Chofetz Chaim, and he was willing to fast and beseech Hashem on his behalf, while covering his tracks by stipulating that no one should ever find out what he had done — and had the person not capitulated to his family's pressure, then no one would ever have known about it. Such is the greatness of a gadol b'Yisrael: everything is done b'tznius.

We live in a generation where everyone has to know everything and people's actions are all live, in the open. Everyone has to flaunt what they do, and everyone else has to keep up. Yet the ability to discern the Ribbono Shel Olam behind the façade of nature is dependent on our acting with tznius by concealing ourselves. The passuk in Mishlei says, וְאֵת צְנוּעִים חִכְמָה, implying that those who conceal themselves have the wisdom to see the Ribbono Shel Olam in the bria'h.

The more we're able to focus on the pnimiyus, concealing our actions instead of flaunting them, the more we will be able to see Hakadosh Baruch Hu in every aspect of our lives.

נא להרבות בלימוד ובתפילה לזכותו ולרפואתו
השלימה בתושחי'י של
מורנו הגאון
רבי אברהם צבי בן חנה מרים שמואלביץ
מראשי הישיבה
המאושפז במצב קשה בטיפול נמרץ וזקוק לרחמי
שמים מרובים